

ข้อบังคับการประชุม
และการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช ๒๔๗๗

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๕ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

หมวดที่ ๑

การเลือกประธานและรองประธานสภา

ข้อ ๑ เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงเปิดประชุมตามมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญแล้ว ให้สมาชิกผู้มีอายุสูงสุดเป็นประธานชั่วคราว จนกว่าพระมหากษัตริย์จะได้ทรงตั้งประธานและรองประธานตามมติของสภา

ข้อ ๒ วิธีเลือกประธานนั้น ให้มีการเสนอชื่อสมาชิกที่เห็นสมควรแก่ตำแหน่งโดยมีสมาชิกรับรอง ๔ คน ชื่อที่เสนอนั้น ไม่มีจำกัดจำนวน และให้เลือกจากชื่อเหล่านั้นโดยวิธีเขียนชื่อ เมื่อได้เลือกแล้ว ให้เลขาธิการประกาศคะแนนต่อที่ประชุม ผู้ใดได้คะแนนสูงสุด ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้าได้คะแนนสูงสุดเท่ากันหลายชื่อ ให้เลือกใหม่เฉพาะชื่อที่ได้คะแนนเท่ากัน

ในการนับคะแนนนั้น ให้เลขาธิการเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่า ๖ คนมาช่วย

อนึ่ง ถ้ามีการเสนอชื่อประธานแต่คนเดียว ให้ผู้นั้นได้รับเลือกโดยมิต้องเขียนชื่อลงคะแนน

ข้อ ๓ วิธีเลือกทรงประธานนั้น ให้อนุโลมอย่างเดียวกันกับการเลือกประธาน แต่ถ้าที่ประชุมลงมติให้มีรองประธานหลายคน ให้เลือกคนที่ ๑ ก่อน แล้วจึงเลือกคนที่ ๒ ที่ ๓ ๆ ล ฯ เป็นลำดับไป

หมวดที่ ๒

หน้าที่เจ้าพนักงานแห่งสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๔ ประธานสภามีหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

- ก. ดำเนินกิจการของสภาตามรัฐธรรมนูญ
- ข. เป็นประธานในที่ประชุม เว้นแต่ในขณะที่ยกเลิกวาทกรรมหรืออภิปรายสนับสนุนหรือคัดค้านญัตติในที่ประชุม
- ค. บังคับการงานในสภา
- ง. ระวังรักษาความสงบเรียบร้อยในสภา
- จ. เป็นผู้แทนสภาในกิจการภายนอก

ข้อ ๕ หน้าที่ต่อไปนี้ ประธานอาจมอบให้เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาเป็นผู้ทำ คือ

ก. นัดประชุมสมาชิก

ข. แจงระเบียบและหนังสือที่ส่งต่อที่ประชุมสมาชิก

ค. จดรายงานการประชุมตามถ้อยคำที่อภิปรายทั้งสิ้น

ง. รักษาสรรพเอกสารของสภา เอกสารเหล่านั้นจะเปิดเผยได้เพียงใดแล้วแต่ที่ประชุมหรือประธานอนุญาต

จ. ควบคุมการเข้าออกในสภา

ข้อ ๖ รองประธานคนที่หนึ่งมีหน้าที่ช่วยประธานในกิจการทั่วไป เป็นผู้ทำการแทนประธานเมื่อตำแหน่งประธานว่างลง หรือประธานไม่อยู่ และเป็นประธานในที่ประชุมเมื่อประธานมอบหมาย

ถ้ารองประธานคนที่หนึ่งไม่อยู่ หรือไม่สามารถทำการแทนประธานได้ ก็ให้รองประธานคนที่ ๒ ที่ ๓ ฯลฯ ทำหน้าที่แทนตามลำดับไป

หมวดที่ ๓

การประชุม

ข้อ ๗ การประชุมมี ๒ อย่าง คือ

ก. การประชุมสามัญ ได้แก่การประชุมตามปกติ ซึ่งสภาจักได้กำหนด

ข. การประชุมวิสามัญ ได้แก่การประชุมนอกจากปกติ
ข้อ ๘ การนัดประชุมนั้น ต้องออกหนังสือนัด แต่ถ้า
บอกนัดในที่ประชุม จึงให้ออกหนังสือนัดเฉพาะผู้ที่มิได้
มาประชุมในเวลานั้นด้วย

โดยปกติให้นัดล่วงหน้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๓ วัน หาก
เป็นการด่วนจะนัดเร็วกว่านั้นก็ไ้

ข้อ ๙ การนัดประชุมนั้น ให้ส่งระเบียบวาระแห่งการ
ประชุมด้วย เว้นแต่เป็นการด่วน

ข้อ ๑๐ เมื่อมีสัญญาณให้เข้าห้องประชุม ให้สมาชิก
นั่งตามที่ซึ่งจัดไว้

ในเมื่อประธานและรองประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้
สมาชิกเลือกตั้งกันเองขึ้นเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

ในการประชุมทุกคราว ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่า
๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมได้

ข้อ ๑๑ เมื่อประธานลุกจากบัลลังก์โดยมิได้มีคำสั่ง
อย่างใดแล้ว ให้ถือว่าปิดประชุม

ข้อ ๑๒ เมื่อประธานมีเรื่องที่ต้องแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
ก่อนเริ่มปรึกษาตามระเบียบวาระ ก็ให้แจ้งต่อที่ประชุม

ข้อ ๑๓ การตั้งระเบียบวาระนั้น โดยปกติให้บรรจุข้อเสนอและญัตติของรัฐบาลก่อน และวางตามลำดับดังนี้

ก. รับรองรายงานการประชุม

ข. การด่วน

ค. เสนอพระราชกำหนดเพื่ออนุมัติ

ง. ญัตติร่างพระราชบัญญัติที่ค้าง

จ. ญัตติร่างพระราชบัญญัติใหม่

ฉ. ญัตติอื่น ๆ

ช. กระทั่งและอื่น ๆ

ข้อ ๑๔ โดยปกติให้ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระวันแต่ที่ประชุมจะได้ตกลงเป็นอย่างอื่นในคราวนั้น

ข้อ ๑๕ ถ้าประธานเห็นว่า ได้มีการประชุมกันเป็นเวลานาน สมควรจะหยุดพักเสียชั่วคราว ก็สั่งให้หยุดได้

ข้อ ๑๖ ภายใต้งบบังคับแห่งข้อ ๑๗ รัฐบาลหรือสมาชิกไม่ต่ำกว่า ๑๕ คนย่อมร้องขอให้มีการประชุมลับได้ การประชุมเช่นนี้ ให้ประธานสั่งผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ออกจากห้องประชุม

ข้อ ๑๗ การปรึกษาคดีที่สมาชิกถูกกล่าวหาตั้งต่อไปนี้ ให้ประชุมลับ เว้นแต่ผู้ที่ถูกกล่าวหาจะขอให้ประชุมเปิดเผย

ก. กระทำผิดตามความในหมวดที่ ๑๑ ว่าด้วยความผิด

ข. มีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย

แก่สภา ตามความในมาตรา ๒๑ (๕) แห่งรัฐธรรมนูญ

ค. ถูกร้องคัดค้านการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ตาม
กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง

ข้อ ๑๘ รายงานการประชุม ซึ่งคณะกรรมการจัดการเจ้าหน้าที่
ได้ตรวจสอบแล้วนั้น ให้ทำสำเนาขึ้นอย่างน้อย ๓ ฉบับ
และวางให้สมาชิกตรวจดูได้ก่อนเวลาประชุมอย่างน้อย ๕
ชั่วโมง สมาชิกผู้ใดต้องการแก้ข้อคำของตน ต้องได้รับ
อนุญาตจากสภา

ข้อ ๑๙ เมื่อสภาได้รับรองรายงานการประชุมนั้นแล้ว
ให้ประธานหรือรองประธานลงนามไว้เป็นสำคัญ

รายงานการประชุมของสภาสัณัยก่อน ซึ่งยังมีได้รับรอง
ให้ประธานสภาสัณัยปัจจุบันเป็นผู้ลงนามรับรอง

ข้อ ๒๐ รายงานเฉพาะการประชุมลับจะเปิดเผยเพียงใด
หรือไม่ ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม

หมวดที่ ๔

การเสนอและพิจารณาญัตติ

ข้อ ๒๑ ญัตติมี ๒ อย่าง คือ

ก. ญัตติที่เป็นข้อผูกมัดเฉพาะการภายในของสภา

ข. ญัตติที่เป็นข้อผูกมัดรัฐบาลหรือการภายนอกสภา

ข้อ ๒๒ ญัตติตามข้อ ๒๑ ก. นั้น ต้องเสนอล่วงหน้า เป็นลายลักษณ์อักษร และมีสมาชิกรับรอง ๒ คน

ญัตติต่อไปนี้ ไม่ต้องบอกล่วงหน้า และไม่ต้องเสนอ เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ต้องมีสมาชิกรับรอง ๑ คน คือ

ก. ญัตติขอให้รับรองรายงานการประชุม

ข. ญัตติขอให้รับรองรายงานของกรรมาธิการ

ค. ญัตติขอให้ปรึกษาเป็นการด่วน หรือญัตติในเวลาที่ มีการปรึกษารวดเร็ว หรือญัตติซึ่งประธานเห็นว่าควรอนุญาต

ง. ญัตติตั้งที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๒๓

การเสนอญัตติกล่าวโทษสมาชิกให้จับหมังกัมในหมวด ที่ ๑๑ ข้อ ๗๕

ข้อ ๒๓ เมื่อที่ประชุมกำลังอภิปรายญัตติใดญัตติหนึ่ง ห้ามมิให้สมาชิกรนำญัตติอื่นเสนอ นอกจาก

ก. ญัตติขอแปรญัตติเฉพาะที่ไม่ใช่กฎหมาย

ข. ญัตติขอให้ส่งปัญหาไปยังกรรมาธิการ

ค. ญัตติขออย่าเพิ่งลงมติในญัตตินั้น เพื่อให้อภิปราย

กันต่อไป

ง. ญัตติขอให้เลื่อนการประชุม

จ. ญัตติขอให้ที่ประชุมลงมติ

ฉ. ญัตติขอให้ที่ประชุมยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา ถ้าที่ประชุมตกลงตามนี้ไซ้ ญัตติเดิมเป็นอันระงับไป

ข้อ ๒๔ ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๒๖ ญัตติตามข้อ ๒๑

ข. ต้องเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในข้อนโยบาย ต้องมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่า ๑๕ คน

ข้อ ๒๕ ญัตติร่างพระราชบัญญัตินั้นต้องแบ่งเป็นมาตรา และให้มีบันทึกข้อความดังต่อไปนี้

ก. หลักการของร่างพระราชบัญญัติ

ข. คำชี้แจงแสดงเหตุผลว่า มีความจำเป็นอย่างไร จึงต้องตราพระราชบัญญัตินั้น

เมื่อประธานได้รับญัตติร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้น และตรวจเห็นถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับแล้ว ให้ส่งสำเนาแก่สมาชิกล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วันก่อนวันนัดประชุม เว้นแต่กิจการด่วน

ข้อ ๒๖ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอญัตติร่างพระราชบัญญัติว่า ด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือ

วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๔๗๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๑ หน้า ๖๒๕

การตั้งขึ้นหรือยกเลิก หรือลด หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับการภาษีหรืออากร หรือว่าด้วยเงินตราการจัดสรร รั้ง รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการตรวจสอบบัญชีอันเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน หรือกิจการอันคาบเกี่ยวกับข้อใดข้อหนึ่งดังกล่าวมานั้น ต้องให้นายกรัฐมนตรีรับรอง

ส่วนร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ ให้มีสมาชิกรับรอง ๕ คน ผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงนามบนร่างที่ยื่นต่อประธาน

การเสนอญัตติร่างพระราชบัญญัติใด ๆ ถ้ารัฐบาลเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง

การเสนอญัตติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ให้ใช้บทบังคับในหมวดที่ ๕ ว่าด้วยงบประมาณ

ข้อ ๒๗ ตามปกติที่ประชุมจะต้องพิจารณาญัตติร่างพระราชบัญญัติเป็น ๓ วาระ

เมื่อรัฐบาลหรือสมาชิกมีจำนวน ๑ ใน ๓ ของจำนวนที่มาประชุมร้องขอที่ประชุมจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นทั้ง ๓ วาระรวดเดียวก็ได้

ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณไม่อยู่ภายในบังคับแห่งวรรค ๒ ในข้อนี้

ข้อ ๒๘ ในการพิจารณาวาระที่ ๑ ให้ที่ประชุมลงมติว่า
ควรจะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้พิจารณาหรือไม่

ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านในหลักการ หรือมีผู้คัดค้าน แต่ที่
ประชุมลงมติไม่เห็นชอบตามคำคัดค้านนั้น ก็ให้ถือว่าที่
ประชุมยอมรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ปรึกษาต่อไป ให้
ประธานส่งต้นร่างพระราชบัญญัตินั้นไป ให้คณะกรรมการ
เจ้าหน้าที่พิจารณาโดยละเอียดและทำรายงานเสนอประธาน
ภายในเวลาที่สภากำหนดให้ เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็น
อย่างอื่น

ข้อ ๒๙ ภายในเวลาที่สภากำหนดให้ สมาชิกผู้ใด
เห็นควรจะแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตราใด ให้เขียนคำแก้ไข
เพิ่มเติมเป็นแปรญัตติส่งมาเป็นมาตรา ๆ โดยมีสมาชิก
รับรอง ๔ คน ยื่นต่อประธานคณะกรรมการเจ้าหน้าที่

การขอแปรญัตติในร่างพระราชบัญญัติซึ่งพิจารณารวด
เดียวในวาระที่ ๒ นั้น ไม่ต้องเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร
แต่ต้องมีสมาชิกรับรอง ๒ คน

ข้อ ๓๐ คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ต้องทำรายงานและ
บันทึกความเห็นแห่งร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิม และ

ตามมาตราที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งสมาชิกส่งมายื่น ต่อประธาน
แล้วให้ประธานส่งสำเนาร่างและรายงานนั้นแก่สมาชิก โดย
ปกติไม่น้อยกว่า ๓ วันก่อนวันนัดประชุม

ประธานจะขอให้คณะกรรมการไปเข้าประชุมในสภา
ด้วย เพื่อแถลงประกอบรายงาน หรือแก้ไขข้อสงสัยต่าง ๆ
ของสมาชิกเกี่ยวกับรายงานนั้นก็ได้อีก

ข้อ ๓๑ ในการพิจารณาครั้งที่ ๒ ให้ปรึกษาเรียงลำดับ
มาตราจะเพาะมาตราที่มีคำแปรญัตติหรือมีการแก้ไขเท่านั้น
เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ในระหว่างพิจารณาครั้งที่ ๒ นั้น ถ้าความปรากฏขึ้น
ว่ามาตราใดที่ประชุมเห็นสมควรจะส่งให้คณะกรรมการเจ้า
หน้าที่หรือคณะกรรมการอื่นไปพิจารณาอีกก็ส่งได้ เมื่อ
เป็นเช่นนั้นการพิจารณาจะเพาะมาตรานั้น ๆ เป็นอันระงับไว้
และถ้าไม่เป็นการขัดข้องก็ให้ที่ประชุมพิจารณามาตราอื่น ๆ
ต่อไปจนกว่าจะจบร่าง

เมื่อคณะกรรมการได้ยื่นรายงานตามมาตราที่ได้ระงับ
ไว้แล้ว ให้ประธานสภาจัดการส่งสำเนารายงานนั้นแก่
สมาชิก โดยปกติไม่น้อยกว่า ๓ วันก่อนวันนัดประชุม

อนึ่งในการประชุมต่อวาระที่ ๒ ให้ที่ประชุมลงมติ
ฉะเพาะมาตราที่ได้ระงับไว้แล้วนั้น ๆ จนสิ้น

ข้อ ๓๒ ในการพิจารณาวาระที่ ๓ ให้ปรึกษาแต่ข้อเดียว
ว่า ร่างที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตกลงกันแล้วนั้นสมควรจะออก
เป็นพระราชบัญญัติได้หรือไม่

ข้อ ๓๓ ผู้ตราพระราชบัญญัติใด ได้ปรึกษาคงไป
แล้ว ห้ามมิให้นำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนอ
อีกในสมัยประชุมเดียวกัน

บทบังคับในวรรคแรกให้ใช้แก่ญัตติอื่น ๆ ด้วย เว้นแต่
ประธานจะอนุญาตในเมื่อเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

ข้อ ๓๔ ญัตติใด ๆ ที่สภายังพิจารณาไม่เสร็จ ถ้า
เปลี่ยนสภาใหม่ให้เป็นอันตกไป

หมวดที่ ๕

การอภิปราย

ข้อ ๓๕ สมาชิกผู้ใดประสงค์จะกล่าวความข้อหนึ่งข้อใด
ก็ให้ยกมือขึ้นในที่ของตน เมื่อประธานให้สัญญาณให้พูด
แล้วจึงพูดได้ สมาชิกจะยื่นประเด็นที่ของตน หรือจะไปพูด
ณที่ซึ่งจัดไว้ก็ได้ คำพูดนั้นต้องเป็นคำพูดกับประธานเสมอ

ประธานต้องให้ โอกาสแก่ผู้เสนอหรือแปรญัตติได้อภิปราย
ก่อน

ข้อ ๓๖ ถ้าสมาชิกหลายคนยกมือขึ้นพร้อมกัน ประธาน
จะได้ให้สมาชิกผู้ที่สวดมาก่อนเป็นผู้พูด

ข้อ ๓๗ ในเวลาที่กำลังอภิปรายอยู่นั้น ถ้าประธาน
ยื่นขึ้น ให้สมาชิกผู้กำลังพูดหรือจะขอพูดนั้นระงับและนั่ง
ลงทันที สมาชิกทั้งหลายซึ่งอยู่ในที่ประชุมนั้นต้องนั่งฟัง
คำประธาน

ข้อ ๓๘ เมื่อประธาน เตือน สมาชิกให้เข้าระเบียบ
สมาชิกต้องกระทำตามทันที

ข้อ ๓๙ ห้ามมิให้สมาชิกพูดนานเกินกว่า ๑๕ นาที
โดยไม่ได้รับความยินยอมจากประธาน ประธานจะอนุญาต
ได้ต่อเมื่อเห็นว่าปัญหาที่โต้เถียงกันนั้นเป็นปัญหาสำคัญยิ่ง

เมื่อสมาชิกผู้นั้นร้องขอ ประธานอาจอนุญาตให้พูดต่อ
ไปได้อีกไม่เกินครั้งละ ๑๐ นาที

บทบังคับข้อห้ามมิให้ใช้ต่อรัฐบาล หรือคณะกรรมการ
ธิการเจ้าหน้าที่

ข้อ ๔๐ สมาชิกจะต้องพูดเฉพาะเรื่องที่กำลังปริกษา
กันอยู่ จะกล่าวข้อความซ้ำหรือนอกประเด็น และจะใช้

ถ้อยคำหาบคายใส่ร้ายเสียดสีผู้ใดไม่ได้ ถ้าไม่จำเป็นแล้ว ห้ามมิให้สมาชิกกล่าว พระนาม พระมหากษัตริย์ หรือ นามสมาชิกหรือนามบุคคลภายนอก

ข้อ ๔๑ ข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินนั้น รัฐบาลมีสิทธิร้องขอมิให้โฆษณาได้ แต่ถ้าสมาชิกร้องขอต้องมีผู้รับรอง ๑๕ คน และให้ถือตามมติของที่ประชุม

ข้อ ๔๒ เมื่อเห็นว่าผู้ทำผิดข้อบังคับ สมาชิกอาจยื่นขอร้องขอให้รักษาข้อบังคับก็ได้

ข้อ ๔๓ คำสั่งของประธานในข้อที่ว่าผิดข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาหรือไม่นั้น เป็นคำสั่งเด็ดขาด ห้ามมิให้ที่ประชุมอภิปราย

ข้อ ๔๔ ผู้เสนอผู้ขอแปรญัตติหรือผู้อภิปราย อาจถอนคำเสนอ คำแปรญัตติหรือคำอภิปรายนั้นได้ เมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุมแล้ว

การถอนคำในข้อนี้ อาจทำได้โดยไม่ต้องอภิปราย แต่ต้องถอนในที่ประชุม

หมวดที่ ๖

การลงมติ

ข้อ ๔๕ วิธีลงคะแนนเพื่อลงมตินั้นมี ๒ วิธี คือ

ก. ลงคะแนนเปิดเผย

ข. ลงคะแนนลับ

ข้อ ๔๖ การลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้ คือ

ก. ให้ยกมือขึ้น

ข. ให้นั่งขึ้น

ก. ให้กระทำเป็นพวก โดยแบ่งพวกกันให้อยู่ทางซ้าย
ของประธาน พวกเห็นด้วยให้อยู่ทางขวา วิธีลงมติเป็นพวก
นี้จะทำได้ต่อเมื่อมีสมาชิกรับรอง ๑๕ คน หรือรัฐบาลร้องขอ

ง. ให้เรียกชื่อสมาชิกลงคะแนนเป็นรายตัว

ข้อ ๔๗ การขอให้ลงคะแนนลับจะทำได้เมื่อมีสมาชิก
รับรอง ๑๕ คน หรือเมื่อรัฐบาลร้องขอ

วิธีลงคะแนนลับนั้น ให้เรียกชื่อสมาชิกมาลงเบ้ในหีบ
ต่อหน้าประธาน ตามปกติผู้ที่เห็นด้วยให้ลงเบ้ขาว ผู้ที่
ไม่เห็นด้วยให้ลงเบ้สีน้ำเงิน

ข้อ ๔๘ การเรียกชื่อสมาชิก ให้เรียกตามลำดับอักษร
ของนามสมาชิก

ข้อ ๔๘ ลำดับการลงมตินั้น ถ้าญัตติใดมีคำแปรญัตติแล้ว โดยปกติให้ยกเอาคำแปรญัตติสุดท้ายลงมติก่อนแล้ว ย้อนเป็นลำดับไปจนถึงญัตติเดิม เว้นแต่ที่ได้บังคับไว้ในข้อ ๕๔

ข้อ ๕๐ ถ้าปัญหาความซับซ้อนเป็นที่เข้าใจยากประธานหรือที่ประชุมอาจแยกความออกลงมติเป็นตอน ๆ ได้

ข้อ ๕๑ เมื่อประธานถามข้อความใดต่อที่ประชุมว่าจะคัดค้านหรือไม่ ถ้าไม่มีผู้คัดค้านให้ถือว่าที่ประชุมเห็นชอบด้วย

ข้อ ๕๒ เมื่อได้ลงคะแนนแล้ว ประธานจะได้ประกาศคะแนนต่อที่ประชุม เป็นอันว่าการลงมตินั้นเสร็จแล้ว

การลงมตินั้น ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีเสียงลงคะแนนเท่ากันให้ประธานออกเสียงชี้ขาดได้

ข้อ ๕๓ ถ้าการลงมติดังนี้ยังไม่เสร็จ มีสมาชิกผู้ใดเข้ามาขังกที่ประชุมไซ้ สมาชิกผู้นั้นจะลงคะแนนมติดังนี้ก็ได้ แต่ถ้าเข้ามาเมื่อประธานเริ่มประกาศคะแนนแล้ว ผู้นั้นจะลงมติดังนี้ได้

ข้อ ๕๔ ภายหลังการอภิปรายญัตติตามความในข้อ ๒๔ วรรค ๒ ย่อมมีการลงมติได้ ๒ ทาง

ก. ลงมติให้ดำเนินระเบียบวาระต่อไป

ข. ลงมติเกี่ยวกับความไว้วางใจรัฐมนตรีรายตัวหรือทั้งคณะ

การลงมติในข้อ ข. นี้ ห้ามมิให้ลงมติในวันเดียวกัน

กับวันที่ปรึกษา

ถ้ามีผู้เสนอให้ลงมติหลายทาง ให้ลงมติข้อ ก. ก่อน

ข้อ ๕๕ การลงมติในคดีที่สมาชิกถูกกล่าวหา ให้ลงมติตามที่บังคับไว้ในหมวดที่ ๑๑ ว่าด้วยความผิด

หมวดที่ ๗

การตั้งกระทู้และซักถามรัฐมนตรี

ข้อ ๕๖ กระทู้ถาม คือ คำถามซึ่งสมาชิกคนใดคนหนึ่งตั้งถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ จะเป็นข้อเท็จจริงก็ดี หรือข้อนโยบายก็ดี อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี

ข้อ ๕๗ กระทู้ถาม ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน โดยไม่ต้องมีผู้รับรอง และให้บังคับว่าจะให้ตอบทางหนังสือ ราชกิจจานุเบกษา หรือจะให้ตอบในที่ประชุม

เมื่อถึงระเบียบวาระสำหรับกระทู้ถามนั้นแล้ว ประธานจะได้อนุญาตให้สมาชิกตั้งกระทู้ถามนั้นในที่ประชุม

ในกรณีที่รัฐมนตรีตอบในที่ประชุม สมาชิกผู้ที่ตั้งกระทู้

ถามข้อมซักถามให้ความกระจ่างขึ้นอีกได้ ๓ ครั้งเป็นอย่างมาก
เว้นแต่ประธานจะอนุญาตให้ซักถามต่อไป

กระทู้ถาม ไม่มีการอภิปรายและไม่มีการลงมติ

ข้อ ๕๘ รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อ
เห็นว่าข้อความนั้นๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความ
ปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน แต่ต้องชี้แจง
เหตุผลให้ทราบ

ข้อ ๕๙ ห้ามมิให้สมาชิกตั้งกระทู้ถามกันเอง

หมวดที่ ๘

คณะกรรมการ

ข้อ ๖๐ เมื่อเปิดสมัยประชุมคราวหนึ่ง ให้ที่ประชุม
เลือกตั้งคณะกรรมการสามัญประจำไว้เป็นแผนกมีจำนวน
ตามความต้องการแห่งกิจการของสภา

ข้อ ๖๑ เมื่อมีกิจการพิเศษ ที่ประชุมอาจลงมติตั้งคณะ
กรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณาหรือสอบสวนข้อความ
อย่างหนึ่งอย่างใดโดยฉะเพาะก็ได้

ข้อ ๖๒ การเลือกบุคคลทำหน้าที่ของสภา ตามที่กำหนด
ไว้ในข้อ ๖๐ และข้อ ๖๑ นั้นต้องมีสมาชิกเสนอชื่อโดยมีผู้
รับรอง ๒ คน การเลือกให้อนุโลมใช้ตามข้อ ๒

ข้อ ๖๓ การนัดประชุมคณะกรรมการครั้งแรกให้เป็น
หน้าที่ของเลขาธิการสภา

ให้กรรมการในคณะหนึ่ง ๆ เลือกตั้งประธาน คนหนึ่ง
และเลขานุการคนหนึ่งจากบรรดากรรมการในคณะนั้น

องค์ประชุมนั้นย่อมต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่า
กึ่งจำนวน

คณะกรรมการย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาชี้แจง
แสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือพิจารณาอยู่
นั้นได้

ข้อ ๖๔ เมื่อรัฐบาลหรือประธานร้องขอ สภาอาจลง
มติให้คณะกรรมการดำเนินกิจการของสถานอกสมัยประชุม
ได้

ข้อ ๖๕ สมาชิกหรือรัฐมนตรีที่มีได้เป็นสมาชิกมีสิทธิ
เข้าไปนั่งฟังการประชุมของคณะกรรมการได้ทุกเมื่อ เว้น
แต่สภาได้ลงมติให้เป็นการประชุมลับ

ผู้มีสิทธิเข้าไปนั่งฟังการประชุมนั้น ย่อมมีสิทธิที่จะแสดง
ความคิดเห็น ในเมื่อคณะกรรมการร้องขอ แต่ไม่มีสิทธิ
ลงมติ

ข้อ ๖๖ ผู้เสนอหรือแปรญัตติใดจะเป็นรัฐบาลหรือสมาชิกก็ดี ย่อมไปประชุมและชี้แจงแสดงความเห็นในคณะกรรมการได้ แต่ไม่มีสิทธิลงมติ

คณะกรรมการนัดประชุมคราวใดให้แจ้งให้รัฐบาลหรือสมาชิกผู้เสนอหรือแปรญัตติทราบล่วงหน้าทุกครั้ง

หมวดที่ ๕

งบประมาณ

ข้อ ๖๗ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเงินรายจ่ายและรายได้ประจำปีแห่งรัฐ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณนั้น ให้รัฐบาลยื่นต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์

ข้อ ๖๘ การเสนอญัตติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณนั้น ให้อยู่ในบทบังคับต่อไปนี้

ก. ให้ยื่นตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะพิจารณาเห็นสมควรแก่การพิจารณาของสภา

ข. ตามปกติคำขอตั้งเงินจ่าย ให้แยกเป็นรายกระทรวง

ค. คำขอรายหนึ่ง ๆ ต้องมีแถลงถึงจำนวนเงินที่ขออนุญาตทั้งสิ้น และแยกรายการประมาณละเอียดเป็นประเภทตามคำขอตั้งเงินจ่ายเป็นกรม ๆ

ข้อ ๖๕ การเสนอแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ
นั้น ให้อยู่ในบทบังคับดังต่อไปนี้

ก. การเสนอแปรญัตติตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ หรือเพิ่มราย
จ่าย หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงความประสงค์ของจำนวนเงิน
ขออนุญาตจ่าย จะทำได้ต่อเมื่อได้รับคำรับรองของรัฐบาล
ก่อน

ข. การขอให้ลดจำนวนเงินขออนุญาตจ่ายนั้น ต้องมี
สมาชิกรับรอง ๕ คน

ค. ห้ามมิให้เสนอแปรญัตติในรายการ ซึ่งมีข้อผูกพัน
ดังต่อไปนี้

(๑) ดอกเบี้ยและเงินสงฆ์ต้นเงินกู้

(๒) รายจ่ายซึ่งเป็นจำนวนเงินกำหนดให้จ่ายตาม

กฎหมาย

ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นว่า รายการใดมีข้อผูกพันเช่นว่านี้หรือ
ไม่แล้ว ให้ถือคำวินิจฉัยของประธานสภาเป็นเด็ดขาด

ข้อ ๗๐ ในเหตุฉุกเฉิน รัฐบาลจะจ่ายเงินเกินกว่า
จำนวนที่สภาอนุมัติให้เบิกจ่ายตามงบประมาณประจำปีก็ได้
แต่ต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมตาม
จำนวนเงินที่จ่ายเกินไปยังสภาโดยด่วน

ข้อ ๗๑ การเสนอญัตติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม นั้น รัฐบาลจะทำได้ ในกรณีต่อไปนี้

ก. จำนวนเงินรายจ่ายที่อนุมัติในงบประมาณปรากฏว่าไม่พอแก่ความต้องการประจำปีหรือ

ข. มีความจำเป็นเกิดขึ้นในระหว่างปี อันต้องมีรายจ่ายเป็นราชการใหม่ ซึ่งมีได้เตรียมเงินไว้ในงบประมาณประจำปีนั้น

รายการใดที่รัฐบาลได้เสนอญัตติขอตั้งจ่ายในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณซึ่งสภาไม่ได้อนุมัติ หรือที่สภาได้ลดจำนวนเงินลงแล้วนั้น จะเสนอญัตติตั้งเงินจ่ายในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมอีกก็ได้

หมวดที่ ๑๐

ระเบียบความประพฤติในที่ประชุมและการรักษา

ความสงบภายในสภา

ข้อ ๗๒ สถานที่ประชุมของสภาย่อมเป็นที่เคารพ ผู้เข้าไปต้องประพฤติตนให้เรียบร้อยมีสัมมาคารวะ และต้องแต่งกายให้เรียบร้อยตามแบบนิยม

ส่วนการแต่งกายของสมาชิกนั้น ให้แต่งโดยสุภาพตามแบบสมัยนิยม

ข้อ ๑๓ ในที่ประชุมสภา ถ้าสมาชิกผู้ใดละเมิดข้อบังคับการประชุม และการปรึกษาของสภาที่ดี หรือทำลายความสงบเรียบร้อยในที่ประชุมที่ดี ประธานมีอำนาจตัดเตือนหรือห้ามปรามผู้ละเมิดนั้น ๆ หรือสั่งให้ผู้ละเมิดออกไปเสียจากที่ประชุมก็ได้

ถ้าผู้ละเมิดไม่กระทำตามคำตัดเตือนห้ามปราม หรือคำสั่งของประธาน ก็ให้ประธานห้ามขาดมิให้ผู้ละเมิดนั้นพูดต่อไป หรือจะสั่งให้ผู้ละเมิดออกไปเสียจากที่ประชุมก็ได้

ถ้าประธานสั่งให้ผู้ละเมิดออกไปเสียจากที่ประชุม ผู้นั้นยังกระทำการขัดขืนไม่ออกไป ก็ให้ประธานสั่งตำรวจสภาให้นำตัวผู้นั้นออกไปจากห้องประชุม และถ้าเป็นการจำเป็นจะให้กักตัวไว้รอคำสั่งต่อไปก็ได้

ข้อ ๑๔ ถ้าในที่ประชุมเกิดมีการส่งเสียงเห็ดอิ่งขึ้น จนประธานเห็นว่าไม่สามารถจะรักษาข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาให้เป็นที่ยอมรับได้ ประธานมีอำนาจที่จะงดการประชุมไว้ชั่วคราวหรือสั่งปิดประชุมสำหรับวันนั้นก็ได้

ข้อ ๑๕ เมื่อมีผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการไม่สงบขึ้นในสภาสมาชิกอาจแจ้งให้ประธานทราบได้

หมวดที่ ๑๑

ความผิด

ข้อ ๗๖ สมาชิกผู้ใดกระทำดังต่อไปนี้ ได้ชื่อว่าประพฤติผิดข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภา คือ

ก. ใช้ถ้อยคำอันพึงรังเกียจ และไม่ยอมถอน หรือขอขมาตามควร

ข. กล่าวคำหยาบคายต่อสมาชิก

ค. จงใจกระทำการอันเป็นเหตุรบกวนกิจการในที่ประชุม

ง. ขัดคำสั่งอันชอบของประธาน

ข้อ ๗๗ ถ้าประธานขานชื่อกล่าวโทษสมาชิกผู้ประพฤติผิดข้อบังคับ ที่ประชุมอาจลงมติให้สมาชิกผู้นั้นได้รับโทษอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

ก. ตีเตือนหรือภาคทัณฑ์

ข. ให้ขอขมา

ค. มิให้เข้าประชุมมีกำหนดตามแต่ที่ประชุมจะตกลง แต่ไม่ให้เกิน ๑๕ วัน การห้ามตามข้อ ค. นี้ไม่เป็นการตัดสิทธิซึ่งจะเข้าไปประชุมในคณะกรรมการ

การลงมติดังกล่าวนี้ ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

ข้อ ๓๘ การลงมติในคดีที่สมาชิกถูกกล่าวหานอกจากที่
บังคับไว้ในข้อ ๓๗ ให้ลงมติดังต่อไปนี้

(๑) ถูกกล่าวหาตามข้อ ๑๗ ข. ให้ลงมติแต่เพียงว่า
ควรให้ผู้ถูกกล่าวหาออกจากสมาชิกภาพหรือไม่

(๒) ถูกกล่าวหาตามข้อ ๑๗ ค. ให้ลงมติดังนี้

ก. การเลือกตั้งนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือ

ข. มีมติอันควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่

การลงมติดังกล่าวนี้ ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

ข้อ ๓๙ การเสนอญัตติกล่าวโทษสมาชิกในการประพฤติ
ผิดข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาในคราวที่แล้ว
มา ให้เสนอเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีสมาชิกรับรอง ๑๕ คน
ภายในกำหนด ๓ วัน นับตั้งแต่วันที่การกระทำผิดนั้นได้เกิดขึ้น

ข้อ ๔๐ สมาชิกผู้ถูกกล่าวหา มีสิทธิจะแถลงในที่ประชุม
ได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงมติ

หมวดที่ ๑๒

เปิดเตล็ด

ข้อ ๔๑ เมื่อมีปัญหาโต้เถียงเกี่ยวกับการประชุมและ
การปรึกษา ซึ่งมีได้กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ ให้ถ้อยมติของ
ที่ประชุมเป็นคำตัดสินเด็ดขาด

ข้อ ๘๒ ให้ใช้ข้อบังคับนี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๘๓ นับตั้งแต่วันใช้ข้อบังคับนี้ให้ยกเลิกข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ นั้นเสีย

ข้อ ๘๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร รักษาการให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้โดยเคร่งครัดทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระยาศรยุทธเสนี

ประธานสภาผู้แทนราษฎร